

ÖNSÖZ

Genel Kurullar farklı eğilim ve yönelimler arasında doğru bir seçeneği açığa çıkarmak için zorunlu bir aşamadır. Niçin zorunludur? Sorunları çözmek, engelleri aşmak, yanlışları açığa çıkarmak için. Niçin zorunludur? Demokratik sürece katkıda bulunmak, dolayısıyla demokratik seçeneğe zemin hazırlamak için. İnsanlık tarihinin ardında bıraktığı binlerce yıllık deneyimin ortak kazanımı ve vazgeçilmezidir. Demokratik içerik ve kurumları, yapısı ve idealleri farklılaşabilir. Ama demokrasi, karar mekanizmasını oluşturacak her bireyin iradesini ciddiye almaktır. O iradenin oluşturduğu bileşkeye saygı duymaktır. Ancak demokrasi, her sınıf, küme, eğilim ve ideolojinin elinde farklı bir içerik kazanır. Öyle ki demokrasinin araçlarını şu veya bu şekilde kullanma becerisini gösterenler, bir süre sonra varlık nedenleri olan demokrasinin önce istismarcısı haline gelirler, bir adım ötesinde ise o demokratik kurum ve kuralların imhasına yönelebilirler. Benimsedikleri ideoloji ve zihniyet örgüsü bir süre sonra onları demokrasinin inkarcısı haline getirebilir.

Ülkemiz, insan hakları ihlalleri, faili meçhuller ve anti demokratik uygulamalar konusunda ve Sayın Cumhurbaşkanımızın da kabul etmek zorunda kaldığı gibi işkence konusunda dünyanın en kötülerini arasında yer almaktadır. Ülkemiz demokratikleşme konusunda hızla adımlar atmaktadır. 12 Eylül'ün ürünü olan tüm yasaklar, örgütlenmenin önündeki tüm engeller kaldırılmaktadır. Başta ana dilde eğitim ve diğer siyasi haklar ülke içinde herkese tanınmalıdır. Yasakçı ve baskıcı

bir mantıkla ülkemizin 21. yüzyılda gelişmiş ülkeler arasında yer almasını beklemek kocaman bir hayalden başka bir şey değildir. Kapalı ve baskıcı anlayış yerini şeffaf ve demokratik anlayışa bırakmalıdır. Vatandaşın bilgi almasının önündeki engeller kaldırılmalıdır. Ancak böylelikle Susurluk'tan Batman'a uzanan süreç aydınlanabilir. Hiç kimse binlerce faili meçhulü Hizbullah'a havale ederek sorumluluğundan kurtulamaz.

Ülkemizin yakın tarihi demokratik kazanımların geliştirilmesi mücadelesi ve bunların zora dayalı olarak bastırılması sürecidir. İnsanlık tarihinin demokrasi mücadelesi içinde kısa bir evreye karşılık gelen ülkemizdeki mücadelenin en az yarısı olağan üstü dönemler ve darbelerle geçmiştir. Geri kalan kısmında ise çok fazla demokratik bir anlayışla yönetildiğimiz söylenemez. Türkiye, düşünceleri nedeniyle insanların parmaklıklar ardına atmamalı, özerk ve demokratik üniversite isteyen öğrencilerine cop ve ceza vermemeli, cezaevlerinde kendisine emanet edilen tutukluların ölmesini engellemeli, grevli toplu sözleşmeli sendika isteyen kamu emekçilerini coplamamalı, ülkemiz faili meçhuller cenneti olmamalı, işkence iddiaları son bulmalı, yani Türkiye hızla demokratikleşmelidir.

EMO'NUN DEMOKRATİK İŞLEVI

Odamız 1954'den bu yana mesleğimiz ve ülkemiz için hizmet veriyor. Bugün, üye kayıt numaraları 27 binlere dayanmış bir örgütün, Genel Kurulunda buluştuk. Her birimiz kendi hayatımızdan biliyoruz; bir kolektif irade ve bilinç oluşturmanın önemini hepimiz farkındayız. Birbirimizi dinlemeye ve anlamaya ve doğruyu bulmaya ihtiyacımız var. Genel Kurul bu iradeyi oluşturmada önemli bir adımı teşkil etmektedir.

EMO, bir meslek örgütü olarak mesleki faaliyetlerinin yanında demokrasi mücadelesinde önemli bir işleve sahip bir demokratik kitle örgütüdür. Son dönemlerde bu yönünü yok sayma doğrultusunda bazı düşünceler bazı kesimlerce sıkça dile getirilmektedir. **"Odalar siyaset yapıyor, siz siyaseti bırakın işinize bakın"** şeklinde gündeme gelen söylem **"biz sizin yürüttüğünüz kamu hukukunu ve kamu çıkarlarını koruma mücadelesine karşıyız"** demektir. Bir meslek

17

örgütü olarak, varlığının gerekçesi olarak mesleki etkinliklerin yapılması zorunludur. Ancak mesleki faaliyet ister istemez meslek alanınıza yönelik yapılan uygulamalara karşı siyasi mücadelede de gerektirmektedir. İşte demokratik mücadeleyi savunmanın önemi buradadır. Yıllardır şube genel kurullarımızda karşı karşıya gelen iki anlayışın temel çatışma noktası buradadır. Bazı Odaların Şube Genel Kurullarında iktidar partilerinin bakan ve milletvekillerinin delegeliğe soyunmaları TMMOB'nin muhalif ve halktan yana yüzünü değiştirmeye yönelik girişimlerdir. Mesleki yöne vurgu yapma anlayışı maalesef son zamanlarda kendini emekten yana olarak tanımlayan bazı kesimlerce de dile getirilmektedir.

Globalleşen dünyada, ülkemizde egemen anlayışın etkili olamadığı bir kaç örgütten birisi de TMMOB ve odalarıdır. Demokrasi mücadelesinin önemli mevzileri olan bu alanların korunması ve egemen anlayışın borazanı olmaması ülkemiz çıkarları açısından son derece hayati öneme sahiptir. EMO son yıllarda ülke genelinde kamu hukukunu koruma anlamında önemli bir işlev üstlenmiştir. Hiçbir kural ve hukuk tanımayan bir mantıkla enerji ve haberleşme sektörlerine dayatılan özelleştirme uygulamalarına karşı ciddi bir hukuk mücadelesi yürütmüş ve kamu oyunu bilgilendirmektedir. EMO bu önemini önümüzdeki dönemde de artırarak koruyacaktır.

“BİLGİ TOPLUMU” EFSANESİ

2000 yılı, dünyamızın, ve ülkemizin bir bilanço çıkarmasını zorunlu kılıyor. Hangi yönde nasıl bir gelişme kaydedeceğimiz, insanlığın karşı karşıya olduğu sorunlardan nasıl bir çıkış yolu yakalayacağı, insanlığın nereye doğru evrildiğini, nasıl bir sorunlar gündemine sahip olduğunu çeşitli bakış açılarından defalarca tartışacağımız bir dönemece ilerliyoruz.

Daha önceleri akademik düzeyde tartışılan özelleştirme kavramı 1980'li yıllara gelindiğinde gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde pratik bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Önceleri verimlilik, karlı çalışma, sermayenin tabana yayınlanması, demokratikleşme gibi süslü kavramlarla başlatılan özelleştirme uygulamaları bugün tüm bu söylemleri reddederek enerji ve haberleşme gibi stratejik öneme sahip sektörlerinde bir dayatma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Globalleşme/küreselleşme adına her ne varsa satılık hale getirilmekte ve en temel ihtiyaçlar olan sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, enerji ve haberleşme alanları tamamen ticarileştirilmektedir. Yani temel ihtiyaçlarda bile insanlar ancak paraları ölçüsünde yararlanacakları bir noktaya itilmektedirler. Bu durum toplumdaki dengesizlikleri iyice artırmış ve yeni sosyal problemleri beraberinde getirmiştir. Bilgi toplumu olma söylemiyle gündeme getirilen ve küresel

ölçekte haberleşme ağlarını uluslararası tekellerin denetimine açan anlayış ulusal sınırları zorlamakta ve sermayenin önündeki engeller ortadan kaldırılmaktadır.

Globalizm çok yönlü saldırılarıyla bir yandan ulusal sınırları aşındırırken diğer yandan her renkten milliyetçiliği körüklemekte ve geliştirmektedir. İnsanların önüne ekmek koymak yerine milliyetçilikle karınları doyurulmaya çalışılmakta ve milliyetçilik adına adeta vatan satıcılığı yapılmaktadır.

2000'li yılların eşliğinde dünyada teknolojik devrim diye adlandırılan bir süreç yaşanıyor. Sektörümüzdeki gelişmeler baş döndürücü bir hızla geliyor ve artık “**Bilgi Toplumu**” olarak adlandırılıyor. Gerçekten bilgi toplumu haline mi geliyoruz? Başka deyişle toplumun gündemine bilgiye erişim, bilgiyi kullanma konusunda yeni araçlar mı geliştiriyoruz? Bu soruyu irdelemek bizlerin yani Elektrik-Elektronik ve Bilgisayar Mühendislerinin görevi.

Biliyorsunuz insanlık belli dönüm noktalarını abartarak onu çağın genel niteliği olarak görmeye eğilimlidir. 1950'ler dünyada bir “**Atom Çağı**” olarak adlandırıldı. Kısa zamanda görüldü ki bu bir yanılsamadan ibaret. Atom çağı teknolojinin ve gündelik hayatın umudu ve ilham kaynağı olmaktan hızla çıkarak, adeta insanlığın kabusu haline geldi. Artık kimse atom çağına övgüler yağdırmıyor. 1970'ler dünyası ise “**Uzay Çağı**” diye yüceltilmeye çalışıldı. Atom çağı söyleminin bir nükleer silahlanmanın örtüsü olduğu ve yine uzay çağı söyleminin de yıldız savaşları projesinin örtüsü olduğu ortaya çıktı.

Ancak insanlığın her hangi bir dönemine parlak bir etiket yapıştırmak o dönemin açıklanmasına yetmiyor. Tam tersine, asıl sorunları bu etiketin yaldızları gizliyor. 1990'lar dünyasında aynı işlev bilgi toplumu söylemiyle karşımıza çıkıyor. İşin aslı da küreselleşme kavramında yatıyor. Yani asıl önemli olan herhangi bir bilimsel gelişmenin insanlığın geleceğine nasıl bir

18

ışık tuttuğudur. İşte bilgi toplumu vitrini arkasında gizlenen dünyanın geri kalmış ülkelerinde yaşanan yoksulluktur, gelişmiş ülkelerinin uluslara arası şirketlerinin kar tablosudur.

İşte bu noktada ülkemiz gerçekten bilgi toplumu" özelliklerini taşımakta mıdır? Nimetlerinden yararlanmakta mıdır? Türkiye'de resmi hamaset uzun süre "Çağ Atlama" üzerine çeşitlemeler taşıdı. Ekonomimiz dış borç yükü ile yüksek enflasyona sıkışmış durumdadır. Ülkemizde kişi başına 1998 yılında 3.160 Amerikan Doları olan milli gelir 1999 yılında 2.878 Amerikan Dolarına gerileyerek beş yıl önceki değerine ve ülkemiz dünyada 93. sıraya düşmüştür. 1999 yılında kamu kesimi yatırımları bir önceki yılın yüzde 20 altında gerçekleşmiştir. Ekonomi 1999 yılı içinde yüzde 3.6 küçülmüştür. Kamu kesiminde bundan on yıl önce ortalama 1.000 Amerikan doları civarında olan mühendis ücretleri bugün 450 Amerikan Doları seviyesine gerilemiştir. Ekonomideki genel küçülmenin yanısıra ülkemiz gelir dağılımının en bozuk olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. İşsiz nüfusumuz onbeş milyonu aşmış durumdadır. Beşyüz büyük firmanın ilan edilen tablolarındaki karlarının büyük kısmı üretim dışından yani faiz ve ranttan kaynaklanıyor. Özelleştirme adı altında ülkemizin yetmişyedi yıllık birikimi olan enerji ve haberleşme altyapısı yağmaya açılıyor. Bu yağma sürecinin mimarı uluslararası finans kuruluşları, uygulayıcısı ise son yirmi yılın iktidarlarıdır. Kamu kavramının içi boşaltılıyor ve maalesef kamu işletmeciliği sadece asker ve polis devleti olmaya indirgeniyor.

Ücretli mühendislerin hızla köleleştiği ve mühendislerin gözden çıkarıldığı, yani üretimin reddedildiği bir süreç

Kamu kavramının içi boşaltılıyor ve kamu işletmeciliği sadece asker-polis devleti olmaya indirgeniyor.

yaşanmaktadır. Bugün mühendislerin ücret sorunları yanında meslek içi eğitim sorunları, örgütlenme ve sendikalaşma sorunları vardır. Odamız geçmiş dönemlerden fazla olarak yeni dönemde sendikalarla buluşma zeminlerini yakalamalı ve üyelerinin sendikalarda hızla örgütlenmesini sağlamalıdır.

EMO ve Şubeleri yeni dönemde işyeri temsilciliklerini geliştirmeli ve buraları işlevsel kılacak bir yapılanmaya yönelmelidir. EMO bir yandan işyeri temsilcilikleri aracılığıyla üyeleriyle buluşurken diğer yandan odamıza taze kan sağlayacak olan yeni mezunlar ve öğrencilerle buluşma zeminlerini yaratmalı ve EMO GENÇ örgütlenmesini önemsemelidir. Odamıza yeni üye olmuş genç arkadaşların bilgi ve becerilerini artırmak için meslek içi eğitimlere ağırlık verilmeli ve odamıza aday üye olan gençliğin kendini ifade edebileceği zeminler yaratılmalıdır. Yönetim Kurulumuz bu konuda önemli bir işlevi gerçekleştirmiş ve tarihinde ilk kez Öğrenci Kurultayı'nı gerçekleştirmiştir.

İLETİŞİMDE KÜRESEL YAĞMA

Dünya Ticaret Örgütü'ne üye altmışsekiz ülke 1997 Şubat ayında Cenevre'de Uluslararası Haberleşme Hizmetleri Antlaşmasını imzaladı. Bu antlaşmalarla az gelişmiş ülkelerin haberleşme sektörleri uluslararası rekabete açılacak, yani özelleştirilecektir. Bu işten de başta ABD ve İngiltere'nin uluslar arası şirketleri karlı çıkacaktır.

Biliyorsunuz bütün sanayileşmiş ülkeler, bugün sahip oldukları ekonomik gücü korumak, büyümelerini sürdürmek ve küresel boyuta yayılan rekabette üstünlük sağlamak amacıyla enformasyon alanında büyük bir atılım içindedirler. Ulusal Enformasyon altyapılarını kurmak için somut adımlar atmış bulunuyorlar. Uluslararası düzlemde ekonomik ilişkilerin kurulacağı ulusal enformasyon ağları, 21. yüzyılın başında kritik bir önem taşımaktadır. Şüphe yok ki enformasyon teknolojilerine sahip olmayan uluslar yaşamlarını sürdürebilmek için bu teknolojileri ithal etmek durumunda kalacaklardır. "Bilgi Toplumunun" temelini telekomünikasyon hizmetleri oluşturmaktadır. Bu sektörde koruma duvarlarının tamamen ortadan kalkması halinde bu pazardan, sadece telekomünikasyon alanında gelişmiş ülkeler yani rekabet gücü olan ülkeler büyük pay alabilecektir. Yetmişmiş insan gücüne sahip olmak bu bakımdan çok önemlidir. Türkiye, bu yarışta hem yetişmiş insan gücünü değerlendirme bakımından, hem kurumsal altyapı bakımından ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Türk Telekomünikasyon A.Ş. (TT)'nin özelleştirme furyasına katıldığı 1992 yılında 20.000.000.000 ABD Doları değer biçenler, bugün aynı kuruluşun 10.000.000.000 ABD Dolarının altında olacağını söylüyorlar.

İngiltere'nin Science Policy Research Unit adlı bilim

19

politikası kurumu uzmanlarından Richard Hawkins, "enfomasyon ve iletişim teknolojileri alanında yeterli özgün teknoloji, sanayi, Ar-Ge, üretim ve pazarlama yeteneğine sahip" Türkiye'yi, 21. yüzyılın küresel iletişim altyapısının kuruluşuna damgasını vuracak ülkeler arasında sayıyor. Hawkins'in de haklı olarak belirttiği gibi Türkiye haberleşme altyapı yatırımlarının yüzde 85'ini bu güne kadar öz kaynaklarıyla yapmış bir ülkedir. sayısallaşmada çoğu OECD ülkesinin önünde yer almaktadır. Communication Week dergisinin 1997 yılında yayınladığı OECD ülkeleri sıralamasına göre TT hat kapasitesi, hizmet çeşitliliği ve istihdam hacmi gibi ölçütlere vurulduğunda dünyanın ilk elli işletmesi arasında bulunmaktaydı.

Ancak özelleştirme programı TT'nin bu stratejik ağırlık ve önemini ortadan kaldırmaktadır. Türkiye'nin kendi beyin gücünü seferber etmesine, sistemin teknolojisini geliştirmesine zemin hazırlamak yerine, dünyada bu alanda yaşanan trendi görmezden gelerek, sektörün önünü tıkamaktadır. Ülkemizin diğer sanayilerinde olduğu gibi elektronik ve bilgi teknolojilerinde de ithal eden konumundayız. Avrupa Birliği'ne girebilme uğruna kontrolsüz bir şekilde açılan gümrük kapıları, zaten korumasız ve kendi gücüyle giden sektöre ciddi bir darbe vurmuştur. Türkiye'nin önünde telekomünikasyon alanında fazla seçenek bulunmamaktadır. Ya 21. yüzyılda kendi teknolojisini yaratma kararını vererek gelişmiş bir ülke olacağız, ya da gelişmekte olan sömürgesi...

Önümüzdeki yüzyıl bilginin kendisi kadar onu taşıyan altyapının da önemli olacağı bir dönemdir. Bu yüzden ülkemizin haberleşme altyapısı sürekli olarak yabancı tekeller tarafından satın alınmak istenmektedir. Haberleşme altyapısı yeni sömürgecilik modelinin en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır.

TT'nin satışına yönelik olarak Goldman Sachs firmasına çalışma yaptırılmış ve bu çalışma 1997 yılı sonunda tamamlanmıştır. Daha sonra satış danışmanlığı ihalesini Merrill - ABN - Rothschild - İş Yatırım ortak girişimi Haziran 1998'de almıştır. TT'nin taşınmazları hariç yatırım maliyetleri toplamı 25.000.000.000 ABD Doları'dır. Bugün TT'nin yüzde 49'unun satışına yönelik yasal altyapı hazırlanmıştır. 2004 yılından sonrada TT'nin tekelliği ortadan kalkacaktır. Daha sonra yüzde 2'lik hisse de devredilecektir. Çünkü geçmişteki tüm uygulamalar bu yönde olmuştur. Böylece uluslar arası tekeller TT'nin karnı rahatça transfer edeceklerdir. TT'nin 1999 cirosu 4.500.000.000 Amerikan Dolarıdır. Bu cironun yüzde 15'i Hazine'ye devredilmektedir. Yani TT kamuya katkısı olması yanında yanında Hazine'nin de önemli gelir kaynaklarından birisidir.

TT bir yandan özelleştirilirken diğer yandan bir siyasi partinin kadrolaşma alanı olarak değerlendirilmektedir. Aralarında üyelerimizin de bulunduğu çok sayıda personel, ya uzmanlık

alanları dışındaki birimlere atanmakta ya da görevden alınmaktadır.

Bildiğiniz gibi Türkiye Ulusal Enfomasyon Altyapısı Projesi (TUENA), Ulaştırma Bakanlığı ve TÜBİTAK işbirliği ile yürütülmektedir. TUENA Projesi'nin ortaya çıkardığı gerçekleri ve atılması zorunlu olan adımları kavrayacak bir siyasal irade olmadığı için ne yazık ki bu değerli çalışmayı da belirsizlik beklemektedir. TÜBİTAK TT'nin özelleştirilmemesi gerektiği konusunda görüş bildirmektedir.

Bugün global krizle karşı karşıyayız. Zaten ekonomisi ranta dayalı ve yatırımları geri plana itmiş bir ülkede kriz dönemleri, krizi aşma yeteneği ve basiretine sahip bir kolektif iradeyi gerektirmektedir. Bilgi teknolojilerinden yararlanabilme yeteneğimiz, bilgiyi kullanma yeteneğimizle doğrudan ilgili olduğu için; bu global krizin Türkiye'ye yansımaya süreçlerine müdahale yeteneğimiz de ülke potansiyelini etkin ve verimli kullanabilmemize bağlıdır. Bilgiyi

kullanmanın önemli ayaklarından birisi de yazılım konusudur.

Uluslar arası tekeller önce satın aldıkları yerli kuruluşlarda araştırma geliştirme AR-GE faaliyetlerini engellediler. Kendilerine rakip yerli teknolojileri ortadan kaldırdılar. PTT, bir yandan altyapı işlerini ve santral kurma/işletme faaliyetlerini başarıyla sürdürürken diğer yandan AR-GE faaliyetlerini başarıyla gerçekleştiren bir kuruluştu. Kendi içinde PTT ARLA olarak başlatılan AR-GE çalışmaları ile iyi bir teknolojik düzey yakalanmış ve AR-GE konusunda başarılı olunmuştur. Daha sonra PTT ARLA'ya ITT ortak edilerek TELETAŞ A.Ş. kurulmuş ve TELETAŞ'ın yüzde 49'luk hissesi özelleştirilmiştir. Daha sonra 1993 yılında yüzde 2'lik altın hissenin de ALCATEL'in eline geçmesiyle yerli teknoloji tamamen tasfiye edilmiştir. Bu uygulama PTT'deki ilk ciddi özelleştirmedir.

Her ne kadar elektronik haberleşme ile posta haberleşmesinin farklı olması gibi bir teknik nedene dayansa bile 1994 yılında başlatılan ve 1995 yılında fiili olarak tamamlanan süreç uluslar arası kuruluşlar için cazip olmayan ve stratejik olarak önemli olmayan posta hizmetlerinin kamuda kalması ve TT'nin satılmasına yönelik bir uygulamadır.

PTT'deki özelleştirme uygulamaları Türkiye Paket Anahtarlamalı Data (TURPAK) şebekesinin özelleştirilmesiyle sürmüş ve daha sonra Uydu Yer Hizmetleri ve TÜRKSAT'ın 1995'te özelleştirilmesi tamamlanmıştır.

GSM hizmetlerinde 2 Temmuz 1993'te TÜRKCELL ve TELSİM adlı iki A.Ş. oluşturulmuş ve 2983 Sayılı yasa ve 233 sayılı KHK ile onbeş yıl gelir paylaşımı anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmalara göre gelirlerin yüzde 32.9'u TÜRKCELL ve TELSİM'e geri kalanı PTT(TT)'ye verilecektir. Onbeş yılın sonunda da mülkiyet tamamen PTT(TT)'ye geçecektir. GSM hizmetleri beş yıl lisanssız olarak sürdürülmüş ve 1998 Şubat'ında bir yıllık karları karşılığı, 1.000.000.000 Amerikan Dolarına lisanslar TÜRKCELL ve TELSİM'e devredilmiştir. (Son yapılan lisan

ihalesinin 2.523.000.000 Amerikan Dolarına devredildiği düşünülürse hazır altyapının ne denli komik bir bedelle devredildiği görülecektir.) Bu paranın nerede kullanıldığı belli değildir. Bu alan da kamu denetimi dışına çıkarılmış ve piyasanın kural tanımaz kar hırsına terkedilmiş ve 750.000 abonelik altyapıya 6.500.000 abone yapılmıştır. Bu abonelerin yüzde 70'i TÜRKCELL ve yüzde 30'u TELSİM abonesisidir. Bununla da yetinilmeyip sabit ücret adı altında ikinci bir soygun başlatılmıştır.

TT'deki özelleştirme uygulamaları karlı bir alan olan kablo TV işletmesinin 1997 yılına kadar parça parça bir kaç kuruluşa devredilmesiyle sürmüştür.

Ve TBMM, "Telgraf ve Telefon Kanunu, Ulaştırma Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Telsiz Kanunu ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi'nin biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK eki Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair" 4502 Sayılı Kanunu 27 Ocak 2000 tarihinde çıkararak haberleşmedeki özelleştirme uygulamalarını ve yeniden yapılandırmayı tamamlamak niyetindedir.

Bugün gelinen nokta ilginçtir. Yapılacak tüm yatırımlar kamu tarafından yapılmış ve kamu borçlanmıştır. 1990'ların ilk yarısına kadar az gelişmiş ülkelerin haberleşme alanına yönelik yatırımları 200.000.000.000 ABD Dolarıdır. Bu yatırımların yüzde 93'ü kamu tarafından yapılmıştır. Özel sektörün katkısı ise sadece yüzde 7'dir.

TT Genel Müdürü geçtiğimiz günlerde TGRT'de yaptığı bir açıklamada; yeni santral alımı ve genişletmeler için 500.000.000 Amerikan Doları, fiber optik kablo için 70.000.000 Amerikan Doları ve hat sistemleri için 300.000.000 Amerikan Dolarlık ihalelerin sonuçlanma aşamasında olduğunu belirtmektedir. Yani son ihalelerle artık altyapı ve santral yatırımları büyük ölçüde tamamlanacaktır. Artık satış gerçekleştirilebilir. Dönem fatura düzenleme ve tahsilat dönemidir. Yani bilgiyi taşıyan alt yapı uluslar arası tekellerin iştahını kabartacak denli karlı bilançolara sahiptir.

Ülkemizdeki özelleştirme uygulamaları ilginç bir seyir izlemektedir. Önce altyapı yatırımları kamu olanakları kullanılarak veya kamu borçlandırılarak yapılmakta ve ardından karlı olan kuruluş satılmaktadır. Böylece kamu hem yaptığı yatırımların karşılığını alamamakta hem de yatırımların borç ve faiz yüküyle baş başa kalmaktadır. Bugün TT'de yapılmak istenen budur.

Özelleştirmenin bir diğer ayağı da personel konusudur. Satın alacak kuruluşa "dikensiz gül bahçesi devretmek" isteyen hükümetler, kurumda çalışan personeli çoğu kez yeniden yapılandırma adı altında tasfiye etmektedirler. İş güvencesi ve iş barışı bozulmaktadır. TT gibi yüksek teknik birikim ve tecrübe gerektiren bir kurumda siyasi yandaşlık esasında

21

ve teknik olarak yetersiz kişiler üstünden bir kadrolaşma yaşanmaktadır. Tıpkı TEK (bugünkü TEAŞ & TEDAŞ)'te olduğu gibi deneyimli kadrolar tasfiye edilmekte veya uzmanlık alanı dışına sürülmektedir.

TEKNOLOJİDE DIŞA BAĞIMLILIK

Odamızın önemli ilgi alanlarından birisi de yazılım sektörüdür. Bu konuda yetişmiş insan gücümüzün olmasına karşın yüksek ücretlerle yabancı uzmanların transfer edilmeye çalışılması ilginçtir. Yazılım alanında durumumuzu kapsamlı olarak tartışmaya ihtiyacımız vardır. Türkiye'deki yazılım evleri sermaye, ciro ve personel açısından küçük işletmelerdir. Bu yazılım evlerinin yüzde 72'sinin sermayesi 5.000 Amerikan Dolarının altındadır. Yazılım evlerinde henüz yöntem bilim ve yazılım geliştirme araçlarının yaygın olarak kullanılmadığını görüyoruz. Bu sektörde personel hareketliliğinin yüksek olması, yazılım evlerinin verimliliğini ve ürettikleri yazılımın niteliğini büyük ölçüde etkilemektedir. Yazılım alanında büyük tekellerin egemenliği hüküm sürmektedir. Patent hakları ile bilgi üzerine önemli ipotekler konulmakta ve bilgiyi kullanmak ve bilgi almak her geçen gün biraz daha pahalı hale gelmektedir.

Bilimsel çalışmalar yapmak, AR-GE faaliyetlerinde bulunmak şüphesiz ki bağımsız, özgür ve demokratik üniversite ortamında olanaklıdır. Ancak ülkemizdeki üniversitelerin bağımsız, özgür ve demokratik olduğunu söyleyemeyiz. Hala 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ürünü olan YÖK yasası ile üniversiteler yönetilemez. Ancak bu yasa ile üniversiteler birer kışlaya döndürülür ve yaşanan da budur. Üniversitelerin bir diğer sorunu da öğretim üyelerinin ücretleri ve bilimsel çalışmalara ayrılan payın komik derecede düşük olmasıdır. Bu şekilde kıskaçta alınmış olan üniversitelerin yeterli eğitim veremedikleri ortadadır. Anadolu'da bir çok üniversite öğretim üyesi ve laboratuvar yetmezliğinden gerekli mühendislik formasyonunu verememektedir. Katkı payı ve harçlarla başlatılan süreç yüksek öğretimin tümünün paralı olmasını getirmiştir. Böylelikle zaten ilk ve orta öğretimdeki dengesizlikler nedeniyle yeterli eğitim alamayan yoksul ve dar gelirlili ailelere üniversite kapıları tümenden kapatılmaktadır. Devlet kendi üniversitelerine ödenek konusunda cimri davranırken vakıf üniversitelerine kamu arazilerini ve ormanlarını tahsis etmekte hiç tereddüt etmemiş ve yine onlara kamu bütçesinden ödenek ayırmada hiç de cimri davranmamaktadır.

Teknolojik gelişmenin temelini bilimsel eğitim ve AR-GE çalışmaları oluşturmaktadır. Eğer AR-GE alanında gerekli

yatırımları yapmazsanız her alanda dışa bağımlı kalınacaktır. Maalesef hakim anlayış bunun farkında bile değildir. TBMM tarafından kabul edilen 2000 yılı bütçesinde eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe ve yatırımlara ayrılan paylar son derece komik oranlardadır. Buna karşın bütçedeki faiz giderleri yüzde 50'yi geçmektedir. AR-GE harcamaları ise yok denecek kadar azdır.

DEPREMDEN ÇIKAR UMANLAR

Ülkemiz altı ay önce büyük bir doğal felakete karşılaştı. Çağın felaketi diye adlandırılarak yapılmayanları ve beceriksizliği olumlama düşüncesi genel eğilim haline geldi. Oysa güçlü bir kamu işletmeciliği ve güçlü bir kamu ekonomisine sahip bir devlet enkazın kaldırılmasını ve insanların kurtarılmasını sağlayabilirdi. Bu arada bakanlık koltuğuna oturan bir zatın söyledikleri ise gerçekten 2000'li yılların eşiğinde ülkemizin ne denli ırkçı/kafatasçı bir kuşatmanın altında olduğunu da açık bir göstergesidir. Maalesef devlet, SSK Yasası ve uluslararası tahkime karşı demokratik istemlerini dile getiren çalışanlara karşı gösterdiği hızlı refleksi bu doğal felaketten insanları kurtarmakta gösterememiştir. Bu depremlerin binlerce insanımızın ölmesi, binlercesinin yaralanması ve acısı yıllarca silinmeyecek izleri yanında tek olumlu göstergesi toplumdaki dayanışma ruhunun yok olmadığının görülmesidir. Halkımız gerçekten önemli bir sınav vermiş ve bu sınavdan başarıyla geçmiştir.

Depremi başta binlerce insanımızın ölmesi ve ülke kaynaklarının yok olması gibi olumsuz koşulları yanında yıllardır TMMOB ve Odalarının dikkat çektiği proje denetimi, standartların yukarı çekilmesi, yapı denetimi ve teknik uygulama sorumluluğu konularının kamu oyu tarafından haklı görülmesidir. Yıllardır farklı

22

Siyasetçiler bir kamusal hizmet alanı olan proje denetimi ve yapı denetimini ticarileştirmek istemektedirler.

formasyona sahip fen adamlarıyla mühendislerin bir çatışma alanına dönüştürülen bu konular ilk defa sağlıklı tartışılma zeminini bulmuştur. Maalesef iktidar bu konuda da özelleştirme üzerine projeler geliştirmiş ve her alanda olduğu gibi meslek kuruluşları ve kendi mühendisimizi devre dışı bırakacak yönelimler içerisindedir. Böylelikle bir kamu hizmeti olan bu denetimler de uluslararası kuruluşlara yeni kar alanları açma aracı olarak kullanılmak istenmektedir. Serbest çalışan üyelerimizin mesleklerini icra edebilecekleri ortam ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Daha önceleri yetki tartışmalarıyla bir çatışma alanına döndürülen proje ve denetim hizmetleri şimdi de uluslar arası tekellere terk edilmek istenmektedir. 595 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bir yandan mühendisler tarafından sürdürülen bir kamusal hizmet alanı olan proje denetimi ve yapı denetimi ticarileştirilmek istenmekte diğer yandan da demokratik süreçlerle başarılı olamadıkları odaları odaları devre dışı bırakmaya çalışmaktadırlar.

TÜRKİYE'NİN BÜYÜK KRİZİ

Türkiye zor bir dönemeçten geçiyor. Türkiye, öngörü yeteneğini yitirmiş bir ülke tablosu çiziyor. Hepimiz, gazete manşetlerinden ve ekranlardan gündelik hayatımıza yansıyan baş döndürücü bir gündemle karşı karşıyayız. Öyle ki, bu atıl seyircisi konumuna geldiğimiz gündem aklımıza ve ruh durumumuza zarar veriyor. Televizyonlarda seyrettiğimiz görüntüler hepimizi dehşete düşürüyor. Susurluk'la ortaya çıkan çete, mafya ve siyaset ilişkilerinin yeni bir boyutu ortaya çıkıyor. Dehşetle izlediğimiz görüntülerin bir ucu yine siyasetçilere bulaşıyor. Son yılların büyük alt-üst oluşlarını ve çalkantılarını birlikte yaşadık. Türkiye tarihinin en büyük krizi karşı karşıya. Üstelik bu kriz yalnızca ekonomik boyut içermiyor. Bir yönetim krizi aynı zamanda. Ama tek başına

yönetim krizi demek de sorunu açıklamıyor. Bir ahlaki kriz aynı zamanda. Bu sorunu yalnızca ahlaki bir kriz olarak da göremeyiz, aynı zamanda bir hukuk krizi. Bütün kurumların ve bütün toplumsal hayatın değerler sisteminde meydana gelen aşınma Türkiye'yi çürütüyor.

Elektrik enerji sektöründe kamusal denetimin yanı sıra ulusal denetim de ortadan kaldırılmaktadır.

Biz bugüne kadar Elektrik Mühendisleri Odası olarak, Türkiye'ye çöreklenmiş olan bu mafya, çete, tarikat sultasına, özelleştirme adı altında gerçekleşen yağma sürecine her fırsatta dikkat çektik. Siyaset kurumu ve bürokrasinin, iş adamlarıyla hiç bir kural ve ölçü tanımayan iç içe oluşu ortadadır. Bu ilişkinin tarafları, içine düşmüş oldukları çıkmazı hala ve büyük bir arsızlıkla savunmaya

kalkışmaktadırlar. 1980'lerden itibaren bu ülkede iktidara gelmiş bütün siyasi partiler ortaya çıkamayan şaibeli ilişkiler ağında, sorumluluk sahibidirler. Çünkü bu mekanizmanın içinde "temiz kalmak" olanaklı değildir. Elbette herkes kirlidir demiyorum. Bu ülkede kamu yararının farkında, devletin temel ödevlerinin bilincinde olan büyük bir çoğunluk var. Ancak ne yazık ki küçük çıkarlar uğruna felç edilmiş bir mekanizma ile karşı karşıyayız. Bu mekanizma hepimizi, bu şaibeli sürecin pasif izleyicisi konumuna getiriyor. Herkesi kirletiyor.

1984 Özal iktidarıyla başlayan dönem, adım adım kamuyu özel çıkarlar uğruna yok etme yöntemini vazgeçilmez kural haline getirmiştir. "Benim vatandaşım işini bilir" zihniyetinin temsilcileri, Anayasayı "bir kere delmekten bir şey çıkmaz" zihniyetinin temsilcileri, "devleti küçültmek" adı altında "yağmayı büyütmüşlerdir". Altını çizmekte fayda görüyorum: Türkiye, 1984'ten bu yana her derde deva diye özelleştirme politikalarına kilitlenmiştir. Kamunun vazgeçilmez işletmeleri, tamamen kasıtlı olarak zarara itilmiş, siyasal istismara uğramış veya "zararda" gösterilmiştir. Oysa Türkiye ekonomisinin bugüne değin, yükünü sırtlamış olan ve küçük çıkarlar uğruna heba edilen KİT'lerdir.

ENERJİDE SERMAYE HAKİMİYETİ

Uzun zamandır Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları (MAI) ve Çok Taraflı Yatırımları Garanti Antlaşması (MIGA) adı altında başlatılan ve ulusal hukukun yerine uluslar arası tahkimi öngören, yani sermayenin sınırsız hakimiyeti anlamına gelen süreç sonucu, maalesef ülkemizde Anayasamızın 47, 125 ve 155. Maddelerinin değişmesiyle ulusal hukuk yerine uluslar arası tahkim pratik bir sorun olarak karşımızdadır. Uluslararası tahkim, yabancı sermaye rejiminde en liberal özelliklere sahip olan Türkiye'nin yeni tip bir sömürgecilik olgusuyla karşılaşmasına yol açacaktır. Tahkim geriye doğru

23

11nide ana 36 dönem çalışmaya raporlu

işletiliyor. Dünya Bankası'ndan sonra IMF de Türkiye'de büro açıyor. Yani kapitülasyonlar geri geldi. Dünya Bankası Temsilcisi Hükümete ve Enerji Bakanlığı'na 'tavsiyelerde' bulunuyor; "Enerji sektörünüzü hızla özelleştirin ve İşletme Devri Hakkı şeklinde değil mülkiyetiyle devredin ve uluslararası kuruluşlara satın". Ayrıca "elektrik enerjisine 2004 yılına kadar her ay en azından yüzde 3.2 zam yapın" diyor. Bu durum aslında bir sürpriz değil. Avrupa Enerji Şartı ile başlayan süreç ülkemizin Avrupa'nın enerji merkezi olmasına yönelik bir süreçtir. Dünya Bankası'nın tavsiyeleri doğrultusunda gerekli adımlar atılmaktadır. Dünya Bankası TEK'in ikiye bölünmesiyle başlayan süreci sürdürmekte ve TEAŞ'ın Üretim A.Ş., İletim A.Ş. ve Tahhüt Ticaret A.Ş. olarak üçe bölünmesi operasyonunu hiç bir yasal düzenleme olmadan sürdürmektedir. Daha sonra üretimin tümünden özelleştirilmesi istenmekte ve artık elektrik enerji sektöründe kamusal denetimin yanı sıra ulusal denetim de ortadan kaldırılmaktadır.

ULUSLARARASI TAHKİM, KAPİTÜLASYONDUR

Bugün ülkemizin en önemli sorunlarından birisi de uluslar arası tahkim ya da yeni kapitülasyonlar sürecidir.

1838'de İngiltere ile Osmanlı Devleti arasında yapılan ve daha sonra diğer ülkelerle devam eden Ticaret Antlaşmaları yani kapitülasyonlar tarihsel bir dönüm noktasıdır. Bu kapitülasyonlarla yabancılara verilen ayrıcalıklar Osmanlı'nın kendi vatandaşlarına verdikleri haklardan fazlaydı. 1854'te Kırım Savaşı'nın finansmanı ile başlayan dış borçlanma gündeme geldi. Dış borçlanmayı da mali iflas izledi. 1881'de Düyun-u Umumiye İdaresi kurularak bazı gelirlerin denetimi yabancılardan oluşan bir kurula verildi. Düyun-u Umumiye ile Osmanlı Devleti sadece ekonomik bağımsızlığını kaybetmiş olmakla kalmıyor, aynı zamanda mali bir esarete de girmiş oluyordu. Osmanlı Devleti kapitülasyonlardan kurtulma konusunda çeşitli girişimlerde bulunduysa da bunda içinde bulunduğu mali kriz nedeniyle başarılı olamadı.

Ancak I. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla Osmanlı Devleti Kapitülasyonları kaldırdığını ilan etti. Ancak Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nı kaybetti ve galip devletler bir kez daha Osmanlı'ya kapitülasyonları dayattılar.

Ankara'da başlayan Ulusal Kurtuluş hareketi kapitülasyonları kesin olarak kaldırmaya karar verdi, ancak Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra Lozan'da batılı ülkeler kapitülasyonlarda ısrar ettiler ve Türkiye toplanmayı terk etti. Daha sonra yapılan toplantıda Osmanlı'nın birikmiş borçlarının yüzde 40'ı Türkiye'ye, geri kalanı Osmanlı toprağında kurulan diğer ülkelere paylaştırıldı ve Türkiye kapitülasyonlardan kurtuldu. Türkiye bu borçları taksitle 1954 yılına kadar ancak ödeyebildi.

Cumhuriyet'in ilanından sonra ise imtiyazların verilmesi hükümetlere değil TBMM'ne verilmiştir. Hatta 1961 Anayasası ile imtiyazların verilmesinde Danıştay yetkili olmuştur. Bilindiği gibi 1982 Anayasası'nın 155. Maddesi ile de imtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarını inceleme yetkisi Danıştay'a verilmiştir.

Amacı kar olan sermaye ile amacı egemen olduğu toprak üzerinde kamu hizmeti olan devlet eşit olamayacağından bizler uluslar arası tahkime karşıyız ve bunun kapitülasyon hukuku olduğunu söylüyoruz.

Bugün Enerji Piyasası Yasası adı altında TBMM'ye getirilen yasa taslağı ile elektrik enerjisi üzerindeki kamu denetimi tamamen ortadan kaldırılmak istenmektedir. Yasa taslağı ile tüm üretim ve dağıtım özelleştirilecek ve kamuda sadece iletim hatları kalacaktır. Bu durum ise sektörün tamamen piyasa kar dürtülerine göre yönlendirileceği anlamına gelmektedir.

Globalleşme adına sürdürülen bu politikalar ve yeni devlet örgütlenmesi, sadece ekonomik yaşamı değil onunla birlikte toplumsal yaşamı da piyasa sistemine terketmektedir. Devlet artık yalnızca sosyal devlet değil aynı zamanda ulusal devlet kimliğinden de uzaklaşmaktadır. Yeni devlet modeli Taşeron Devlet modelidir.

ÖZELLEŞTİRME, YAĞMA VE TALANDIR

1984'den 2000'e uzanan bu süreç içinde, siyasal iktidarlara bakıldığında milliyetçilik ve muhafazakarlık örtüsü altında yürütülen yağma organizasyonu, artık bu örtü lîme lîme olduğu için ortalığa saçılmıştır. Yıllardır özelleştirmenin kaynak yaratmak değil kaynak aktarmak olduğuna dikkat çektik. Enerji ve haberleşme alanında yapılan özelleştirmelere karşı onlarca dava açtık. Hukuk Devletini hiçe saymanın bir mafya devleti özleminden kaynaklandığına dikkat çektik. Bir kez daha belirtmek gerekiyor ki Türkiye'de yapılan her özelleştirme bir yağma ve

talan operasyonudur. Hepsi kocaman bir fiyaskodur. TBMM, Başbakanlık Teftiş Kurulu, Devlet Denetleme Kurulu ne güne durmaktadır? Türkiye'nin kamusal geleceği, ekonomik, teknik ve hukuksal hiç bir dayanağı olmadan özelleştirmeci çetelerin ellerine bırakılmaktadır. Önümüzde bir AKTAŞ örneği dururken yeni yeni AKTAŞ'lar yaratmaya çalışmanın mantıklı bir açıklaması var mıdır.

Elektrik üretim santrallerini; dağıtım şebekelerini, limanlarını, tersanelerini satın alan şirketlere dikkatle bakıldığında, onların bürokrasi ve siyaset düzleminde bağlantıları araştırıldığında hiç de iç açıcı bir tablo ile karşılaşılıyor. RTÜK yasası, enerji ihalelerine katılacak firmaların medya alanındaki hisse paylarının yüzde 10'u geçmeyeceğine ilişkin hüküm taşımaktadır. Peki bu yasa hükmüne aynı zamanda santral, dağıtım şebekesi veya başka bir stratejik KİT'i satın alan medya grupları uymakta mıdır? Yoksa kanuna karşı hile ile paylarını eş-dost ve "güvenilir çalışanları" üzerinde mi göstermektedirler? Enerji ihalelerine katılan medya gruplarının bütün bağlantıları gün ışığına çıkarılmalıdır.

ENERJİDE YÖNETİM KRİZİ

Ülkemiz son onbeş yılda enerji alanında da çok akılcı yatırımlar yapmamıştır. 1999 yılı verilerine göre 26.300 MW olan kurulu gücümüz ve 160.000.000.000 kwh üretim kapasitemizden ülke ihtiyacı olan 119.000.000.000 kwh enerjiyi üretemez duruma gelmiştir. Termik santrallerimizde kapasite kullanma oranı çok düşüktür. Ürettiğimiz her yüz birim enerjinin yirmi birimini yetersiz altyapı nedeniyle tüketime sunamadan kaybetmekteyiz.

Bugün elektrik enerjisi ile ilgili olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB), TEAŞ, TEDAŞ, DSİ, TKİ, MTA, Elektrik İşleri Etüd İdaresi (EİEİ), DPT, BOTAŞ ve Hazine Müsteşarlığı arasında tam bir karmaşa ve yetki tartışması yaşanmaktadır. Bu yetki karmaşası ortamında ülkemizi 21. yüzyıla taşıyacak sağlıklı bir enerji politikasını beklemek olanaksızdır.

Yıllardır dikkat çektiğimiz konulara başta ETKB olmak üzere tüm enerji bürokrasisi kulak tıkamaktadır. Bugün karşı karşıya kalınan durum sadece bir sonuçtur.

Yarın bile ne kadar doğal gazımızın olacağını ya da ne kadar elektrik enerjisi tüketeceğini bilemeyen bir enerji bürokrasisi 2010 ve 2020 yılları için yaptığı projeksiyonlarda ne kadar inandırıcı olabilir? Bu enerji bürokrasisi ancak ve ancak kriz yaratır ve yaratmaktadır da. Ülkemizin gününbirlik enerji politikaları yerine merkezi bir enerji planlamasına ihtiyacı vardır. EMO olarak uzunca bir süredir dikkat çektiğimiz "Enerjide çok başlılık ve yönetim krizi" şeklinde özetlediğimiz sorunun somut bir yansımasıdır. Planlama anlayışının reddedilmesiyle enerjide merkezi yapı bozulmuş, özelleştirmeler, Yap İşlet ve Yap İşlet Devret Modelleriyle elektrik-enerji sektörü piyasanın kar hırsına terk edilmiştir. Sektörün sorunları piyasanın kar güdüsüne terk edilerek çözülemez.

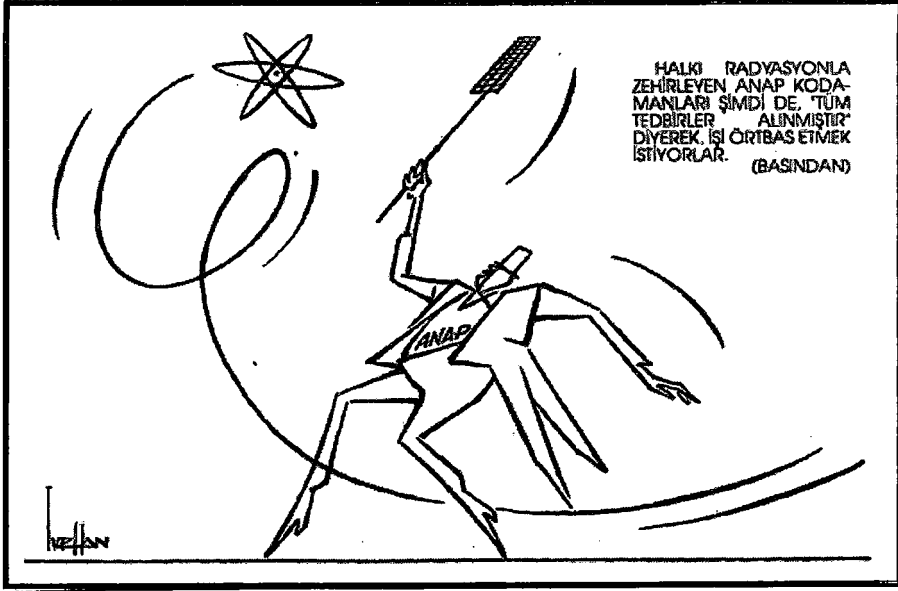
Elektrik enerjisinde kaynak çeşitliliğine gitmek riskleri yaymak açısından önemlidir. Ancak kaynak sürekliliği ve güvenliği sağlanmadan üretimin doğal gaza bu denli bağlanması doğru değildir. Olayın daha da önemli olan boyutu ise ulusal kaynaklarımızın henüz yüzde 30'u kullanılmışken sektörün bu denli dışa bağımlı hale getirilmiş olması önemle sorgulanması gereken bir başka konudur.

ÜLKEMİZ, NÜKLEER LOBİ ÇİFTLİĞİ

Nükleer teknoloji, elektrik üretim teknolojilerinden birisidir. 1986 Çernobil faciasına kadar sorunsuz ve güvenli olduğu gibi bir görünmez kuralın belirlediği nükleer teknolojiyle ilgili her şeyin bir yanılısamadan ibaret olduğu anlaşıldı. Çernobil ile birlikte Pandoranın Kutusu açıldı. Savaşsız enerji verilecek vaatleriyle 1950'lerde başlatılan nükleer enerjinin aslında soğuk savaş döneminin nükleer silahlanmasının maskesi olduğunu dünya geç de olsa anladı.

Nükleer kaza ve felaketlerde Çernobil'in ilk olmadığını Çernobil kazasından sonra, son olmadığını da yaşayarak Eylül 1999'da Japonya'daki Takaimura'daki kazayla öğrendik. 1970'lerde altın çağını yaşayan ve insanlığı kurtaracağı söylenen nükleer teknolojiden bugün insanlık kurtulma mücadelesi veriyor. 1970'lerde yapılan tahminlerle sadece ABD'de 2000 yılında 1.000 ve dünya genelinde 4.000 nükleer reaktör olacağı hesaplanmışken bugün ABD'de 104 ve dünya genelinde 436 nükleer reaktör vardır. (bunların dışında 400 adet gemi ve denizaltı reaktörü ve 200 araştırma amaçlı reaktör vardır.) Dünya genelinde elektrik enerjisi içindeki nükleer enerjinin payı ise yüzde 16'dır. OECD ortalaması ise yüzde 24'tür. Yani şu anda 1970'lerde öngörülenin yüzde 10'u gerçekleşmiştir. Çernobil'den sonra ise hızla siparişler iptal edilmeye başlanmıştır.

25

HALKI RADYASYONLA
ZEHİRLEYEN ANAP KODA-
MANLARI ŞİMDİ DE, "TUM
TEDBİRLER ALINMIŞTIR"
DİYEREK, İŞİ ÖRTBAS ETMEK
İSTİYORLAR. (BASINDAN)

Çok yüksek bir satış öngörüsüyle işe başlayan reaktör üreticileri iptallerin peşpeşe yaşanmasıyla adeta şok yaşamışlar ve kurtuluşu demokratik tepkilerin ve kamuoyu baskısının ciddiye alınmadığı Kore, Hindistan, Pakistan, İran, Çin vb ülkelerde lobicilik faaliyetleri yürütmekte bulmuşlardır. Bu anlamda Türkiye'de bu şekilde nükleer lobilerin ilgi odaklarından biri haline gelmiştir.

Hatırlanacağı gibi 1995 yılında bazı gazetelerimiz durup dururken **"Nükleer santral kurmazsak iki yıl sonra karanlıkta kalacağız"** manşetlerini atmışlardı. Bu aslında nükleer lobilerin ilk girişimiydi. Daha sonra bu manşetler her yıl tekrar eden nakaratlar halinde sürmüştür. 1995'ten 2000'e gelinirken Türkiye karanlıkta kalmamış ancak bu beceriksiz enerji bürokrasisinin gazabına uğrayarak doğalgaz nedeniyle kriz yaşamıştır.

Ülkemizde nükleer santralleri savunmak teknik bir zorunluluk değil siyasi bir tercihtir. Çünkü; ülkemiz risksiz enerji kaynaklarının sınırlarında değildir ve 2010'da devreye gireceği söylenen Akkuyu Nükleer Santrali devreye girdiğinde de sınırlarında olmayacaktır. **"Nükleer santral kurarak bu teknolojiyi öğreneceğiz"** iddiası komiktir. Bir teknolojiyi kullanmak başka şeydir o teknolojiye sahip olmak başka şeydir. Kullanmakla teknolojiye sahip olunsaydı; 1902 yılından beri hidrolik ve 1938 yılından beri de termik santral kuran ülkemiz bu teknolojilere hala sahip olurdu.

Ülkemiz ekonomiklik analizi yapılmış olan 36.000 MW, 125.000.000.000 kwh'lik hidrolik potansiyelinin sadece yüzde 30'unu kullanmaktadır. Teknik kapasitemiz ise 225.000.000.000 kwh'tir. Dünyadaki yeni teknolojiler kullanılarak bu teknik kapasiteden daha fazla yararlanılabilir.

Yıllık 30.00 MW, 114.000.000.000 kwh olan linyit potansiyelimizin ise yine yüzde 20'si kullanılmaktadır.

Elektrik enerjisi olarak yararlanılabilecek jeotermal potansiyelimiz 4.500 MW'tır bunun ancak yüzde 2.97'sini kullanmaktadır.

OECD adına yapılan araştırmalarda rüzgar potansiyelimizin yıllık 83.000 MW olduğu belirtilmektedir. Bu ise yıllık yaklaşık olarak 300.000.000.000 kwh'lik bir potansiyeldir. ETKB olur verdiği projelerle 2000 yılı içinde 1.700 MW'lık Rüzgar Santrali kurulacaktır. Şu anda sadece pilot uygulamalar yapılmaktadır.

Dünyada en çok güneş alan ülkelerden olmamıza karşın güneş enerjisinden yararlanılamamaktadır.

Geçtiğimiz onbeş yılda daha önce gündemde olmayan doğal gaz elektrik enerjisi üretiminde ciddi bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır.

(1972 Yılında Başbakanlık Atom Enerjisi Komisyonu üyeleri Prof. Dr. Nejat AYBERS, Prof. Dr. Sadık KAKAÇ ve Prof. Dr. Ahmet Yüksel ÖZEMRE'nin hazırladığı ve ilki 1981'de ve yedincisi 1997'de devreye girmek üzere yaklaşık 7.000 MW'lık nükleer santralin zorunlu olduğu çünkü 1981'den sonra ulusal kaynakların tükeneceği ve toplam elektrik enerjisi ihtiyacı içindeki payının da yüzde 18 olacağı tahminin bugün hiç bir anlam ifade etmediğini hatırlatmak yararlı olacaktır.)

Kullanım kolaylığı, sanayide vazgeçilmezliği ve yaşamsal önemi nedeniyle, elektrik enerjisi üretiminde tüm dünyanın kabul ettiği genel ilkelerden birincisi, **“elektrik enerjisinin olabildiğince ucuza üretilmesidir.”** Bu açıdan bakıldığında ucuzluk sıralamasında nükleer enerji en sonda yer almaktadır.

Elektrik enerjisi üretiminde ilk kuruluş maliyetlerinin yanı sıra marjinal maliyetler önemlidir. Marjinal maliyetiniz ne denli düşük olursa mal ve hizmet üretiminde rekabet gücünüz o denli artar. Bu yüzden üretimde verimliliği artırma ve olabildiğine ucuz elektrik enerjisi üretilmesi genel kabul gören bir ilkedir.

Marjinal maliyetler yani işletme aşamasında bir kwh enerjinin üretilmesi için gerekli maliyet sıralamasında yine nükleer santraller son sırada yer almaktadır. ABD gibi çok yüksek teknolojiye sahip bir ülkede ortalama elektrik enerjisi maliyeti kwh başına 2.5 cent iken, ABD nükleer santrallerinde ortalama elektrik enerjisi maliyeti 7.5 centtir. Avrupa nükleer santrallerinde ise kwh başına ortalama maliyet 8 ila 12

Şimdilik ertelendiği söylenen nükleer santral ihalesi ülkemiz gündeminden çıkarılmalıdır.

centtir. Nükleer santrallerin atık sorunu çözülememiştir. Atıkların güvenli bir şekilde saklanabilmesini bugünkü teknoloji çözememiştir. Çözüm diye sunulan model ise mali bir falekettir.

Daha önce nükleer silah teknolojisinde kullanılması nedeniyle göze batmayan atıklar, Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle ortalıkta kalmıştır. Yarılanma süreleri binlerce yıla ölçülen radyoaktif elementleri içeren bu atıkların insana ve çevreye zarar vermeden korunabilmesi ABD bütçesinin dahi kaldıramayacağı boyuttadır.

Sayın ERSÜMER'in **“Akkuyu kararından bizi ancak Allah döndürebilir”** açıklaması son derece tehlikeli bir yaklaşımdır. Kimse bakanlık koltuğuna gelişini bir takım tanrısal bahşetmeler olarak algılamamalı ve demokratik bir seçimle gelen bir vekile yine demokratik bir tepkiyle karşılık verilmelidir. Sizi yolunuzdan size oy verenler döndüreceklerdir.

Akkuyu Projesinin Çevre Etki Değerlendirme (ÇED) Raporu yoktur. Sayın ERSÜMER bu konuya ilişkin sorulara **“İhaleyi alan firma ÇED Raporunu yaptırır”** şeklinde yanıt vermektedir. Böylesine pervasızlığın ve vurdumduymazlığın **“Hangi ulusal çıkarlar”** için yapıldığını anlamakta zorlanıyoruz. Çevre Bakanlığı ne güne durmaktadır. Bu konuda imzalanan uluslar arası sözleşmeler ne anlama gelmektedir.

Kasım 1996'da **“Muhtelif Malzeme Satın Alınacaktır”** adı altında başlatılan nükleer santral sürecinde yeni bir aşamaya gelindi. Şimdilik ertelendiği söylenen nükleer santral ihalesi ülkemiz gündeminden çıkarılmalıdır.

ENERJİDEKİ KAYIPLAR

Enerji alanındaki bir diğer sorun da elektrik satış fiyatlarıdır. Tamamen ticarileştirilmeye çalışılan sektör kamu hizmeti olmaktan çıkarılmış ve bir soygun aracına dönüştürülmüştür.

TEAŞ, 1999 yılında kendi santrallerinde hidrolik enerjinin kwh'ni 443.-TL'ye ve termik santrallerde 15.221.-TL'ye üretmiştir. 1999 yılı TEAŞ ortalama maliyeti 9. 336.-TL, iletim ve dağıtımdan kaynaklı maliyetler düşünülünce satışa esas

fiyat 18.672.-TL olurken, 1999 yılı içinde ortalama satış fiyatı 35.000.-TL olmuştur. Maliyeti yukarı çeken ise yüzde yüz alım garantili ve 8 ila 12 cente satın alınan Yİ ve YİD projeleridir.

Ülkemiz bugün tüketime sunduğu her yüz birim enerjinin yirmi birimini (Ülkemizde yüzde 20 olan kayıp oranı gelişmiş ülkelerde yüzde 6-10

arasındadır. OECD ortalaması ise yüzde 7'dir.) yani 20.000.000.000 kwh enerjiiyi kötü dağıtım hatlarında kaybetmektedir. Bu ise iki adet 1.000 MW'lık nükleer santralin yıllık üretimine eşittir. Altyapıya yapılacak çok daha az bir yatırımlarla kayıplar gelişmiş ülkeler seviyesine çekilebilir. Termik santrallerimizde kapasite kullanma oranı gelişmiş ülkelerin yüzde 15-20 gerisindedir. Termik santrallara yapılacak yatırımlarla hem kapasite kullanma oranı yukarı çekilecek hem de verimleri artacaktır. Buralarda yapılacak yatırımlarla 1.000 MW'lık bir nükleer santralin üretimine eşit bir üretim sağlanabilir.

ETKB ulusal kaynakları alabildiğine küçük, talebi de olabildiğince büyük göstererek Akkuyu Nükleer Santral

projesini haklı göstermeye uğraşiyor. DPT, biri 30 Haziran 1999'da diğeri ise 11 Ekim 1999'da iki kez ETKB'ye mektup yazarak, olur verdikleri projelerle ülkemizin 2000 yılından itibaren bir atıl kapasiteyle karşılanacağını açıkça belirtmiştir.

DAYANIŞMAMIZ GÜCÜMÜZDÜR

Dönemimiz içerisinde bir çok meslektaşımızı kaybettik. Odamızın bugünkü demokrat çizgisinin oluşmasında önemli katkıları olan sevgili hocamız Nazif TEPEDELENLİOĞLU'nu, Odamızda Yönetim Kurulu üyeliği ve Onur Kurulu üyeliği yapmış olan titiz ve kibar insan Ömer Nadir KİBAR'ı, genç yaşta kaybettiğimiz mücadele arkadaşımız ve İstanbul Şubesinin yöneticilerinden Tülin AYDIN'ı, yeni kurulan şubelerimizden Kocaeli Şubesinin saymanı Gülsen GÜLBAŞ'ı ve bir çok meslektaşımızı yitirdik. Keşke onlarda aramızda olsalar ve bizlere güç verselerdi. Keşke hep beraber bu yağmacılara karşı daha güçlü mücadele etseydik. Hepsini saygıyla anıyorum.

Sözlerime son verirken; dönem içerisinde birlikte çalıştığımız onur ve denetleme kurulu asil ve yedek üyelerine, tüm şube yönetim kurulu üyelerine, tüm il ve ilçe temsilcilerimize, işyeri temsilcilerimize merkez ve şube çalışanlarına, ülkemizdeki demokrasi mücadelesinde birlikte olduğumuz tüm kişi, kurum ve kuruluşlara, sektörümüzdeki örgütlü sendikalar

başta Enerji Yapı Yol-Sen ve Haber-Sen olmak üzere tüm sendikalara, kitle örgütlerine, meslek kuruluşlarına, meslek odalarımıza, bizlerle her zaman dayanışma içinde olan Bergama köylülerine, Akkuyu köylülerine, Çamlıhemşinlilere, Greenpeace'e, sevgili hocalarımız İnci Gökmen, Ali Gökmen Tanay Sıtkı Uyar, Tolga Yarman ve Enerji Komisyonu Üyemiz Arif Künar'a ve bizleri panel ve sempozyumlara davet eden tüm kurum ve kuruluşlara, tüm engellemelere rağmen her zaman bizlere destek olan basın kuruluşları ve onların saygıdeğer emekçilerine, bizlerle dayanışma içerisinde olan tüm kişi, kurum ve kuruluşlara, Odamızın Komisyonlarında görev alan tüm arkadaşlarıma, kritik bir dönemde odamızın enerji sempozyumunu başarıyla gerçekleştiren Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı sevgili arkadaşım Cengiz GÖLTAŞ'a, tek başına tüm Oda bürokrasisini ve Yönetim Kurulu Sekreterliğini başarıyla yürüten sevgili arkadaşım Sıtkı ÇİĞDEM'e, bu kritik dönemi kıt olanaklara karşı başarıyla

aşmamızı sağlayan sevgili arkadaşım sayman üyemiz Mustafa ÖZTÜRK'e, Odamızın önemli bir eksigini gideren, geleceğe güvenle bakmamızı sağlayan, önemli bir örgütlenmeyi EMO GENÇ örgütlenmesini gerçekleştiren sevgili arkadaşım Fehmi DÖKMETAS'a ve tüm asil ve yedek Yönetim Kurulu üyelerine teşekkür ediyorum.

Genel Kurulunuzun ülkemize ve mesleğimize yararlı geçmesi dileğiyle hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

**H. Ali YİĞİT EMO 36. Dönem
Yönetim Kurulu Başkanı**

